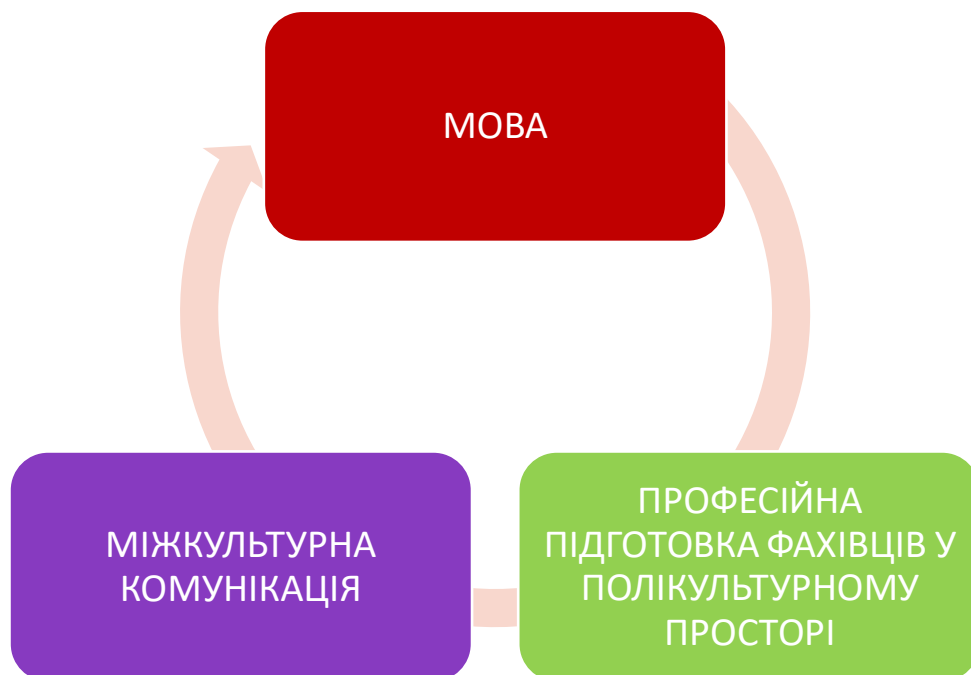


**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**



ХАРБІН – 2023

ОДЕСА – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»

Інститут педагогічної освіти і

освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Україна)

Харбінський інженерний університет (КНР)

Намсеульський університет (Республіка Корея)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Харбін – 2023

Одеса – 2023

УДК: 80+37.134]:008-021.3(051)

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 9 від 27 квітня 2023 року)*

Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі: Міжнародний журнал. – Випуск 6. – Харбін : Харбінський інженерний університет, 2023 – 101 с.

© Харбінський інженерний університет (м. Харбін, КНР), 2023
© Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна), 2023

СЕКЦІЯ V

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Оксана Баранівська

кандидат філологічних наук, професор кафедри україністики
Інститут східнослов'янської філології Ягеллонського університету
Краків, Польща

ПРИЙМЕННИКОВЕ КЕРУВАННЯ ЯК ПРОБЛЕМА У ВИВЧЕННІ БЛИЗЬКОСПОРІДНЕНИХ МОВ

THE GOVERNMENT OF PREPOSITION AS A PROBLEM IN TEACHING RELATED LANGUAGES

Keywords: *preposition, grammatical interference, case government, case, prepositional case government.*

The article presents a comparative analysis of the most frequent Polish and Ukrainian prepositions, focusing on their use in both languages and errors in prepositional case government. The author's teaching practice has clearly shown a range of problems faced by Ukrainians and Poles, who study Polish and Ukrainian respectively.

Прийменник уже віддавна цікавить багатьох лінгвістів, оскільки це одна з найважливіших і найскладніших частин мови, яка вивчається як у філологічних, так і в зіставних дослідженнях.

У українському мовознавстві це праці І. Р.Вихованця [3], Н. Куш [4] та інших, у польському – Р. Пшибильської [9], Б. Мілевської [8], М. Гроховського [6] та інших. Порівняльне дослідження польських і болгарських прийменників здійснила С. Бонова Дойчева [5, с. 311–319], польських і словацьких – М. Войтекова [11], українських і словацьких – Л. Буднікова [2, с. 77–82].

На сьогодні і в українському, і в польському мовознавстві бракує праць, присвячених порівняльному аналізу української та польської прийменникових систем, що було б дуже корисним та цінним як у лінгводидактиці, так і в мовознавстві. Маємо *Ukraińsko-polski słownik syntaktyczny* О. Співака і М. Юрковського [10], а також поодинокі статті про деякі польські і українські прийменники [1, с. 91–97], та надалі потрібне дослідження, яке б стосувалося самого прийменника (наприклад, словник плюс практичний коментар).

Вибір прийменника, а також відповідного відмінка, яким керує прийменник (чи прийменники), є однією з найскладніших проблем, що виникають під час навчання української та польської мов як іноземних. До сьогодні не існує єдиного джерела, яке б містило всю інформацію про те, який прийменник і коли його вживати.

Предмет пропонованого дослідження – показати спільні та відмінні риси українських і польських прийменників (на граматичному та семантичному рівні), а також граматичні помилки, пов'язані з уживанням прийменників, які виникають у процесі вивчення української мови (як іноземної) поляками і польської українцями.

Для ґрунтового аналізу ми використовуємо зіставний і описовий методи дослідження.

В обох досліджуваних мовах функціонують прийменники, які керують кількома відмінками, але є теж такі, які керують одним відмінком. Частина прийменників звучить однаково в обох мовах, наприклад: *bez* – *без*, *для* – *dla*, *до* – *do*, *и* – *у/в* – *и*, *з* – *z*, *коло* – *koło* тощо.

Варто звернути увагу на вживання одних з найпоширеніших прийменників в українській і польській мовах *у*, *в* – *и*, *w*. В українській обидва прийменники можна взаємозамінювати, натомість у польській прийменник *w* узагалі не вживається з родовим відмінком, сфера вживання *и* + родовий відмінок є обмеженою [6, с. 374]. Для поляків, які вивчають українську мову, прийменник *у* або *в* (тут спеціально вживається форми однини) не створюватиме проблем, адже має те саме значення, наприклад: *у мене* – *в мене*, *у природи* – *в природи*, натомість українці, які вивчають польську мову, повинні пам'ятати, що не кожному українському прийменникові *в* відповідає польський *w*, як і не завжди українському *у* відповідає польський *и*. Словосполученню *przebywać u niego* в українській відповідатимуть дві: *перебувати у нього*, *перебувати в нього*, натомість при перекладі останніх польською мовою можемо вжити тільки прийменник *w*. Якщо поляки в цих випадках не роблять помилок, то українці на початкових етапах вивчення польської мови – так.

Хочемо представити типи помилок, які виникають у вживанні прийменників. Звичайно, у процесі вивчення іноземної мови (української та польської) цих помилок можна поступово позбутися.

Передовсім це помилки, що спричинені українсько-польською інтерференцією. Їх можна поділити на такі дві групи (подаємо найпоширеніші приклади):

1) помилка у вживанні прийменника:

до – **для** (тут і далі: перший прийменник ужитий неправильно, що спричинено впливом рідної (польської) мови, другий – це правильний варіант): *крем до рук*, *утікати перед вовком* – у польській *krem do rąk*, *uciekać przed wilkiem*;

для – **до**: *повага для старших осіб* – польською *szacunek dla starszych osób*;

до – **в**: *потрапити до полону* замість *потрапити в полон* – у польській мові *trafić do niewoli*;

до – **з**: *підручник до математики* – у польській *podręcznik do matematyki*;

на – **над**: *експериментувати на людях* – у польській *eksperymentować na ludziach*;

на – **в**: *купувати на кредит* – у польській *kupować na kredyt*;

в (у) – **на**: *багатий у вітаміні* – в польській *bogaty w witaminę*;

з – **на**: *ворожити з руки* – у польській *wróżyc z ręki*; *жити зі стипендії* – у польській *żyć ze stypendium*;

з – **безприйменникова конструкція**: *задоволений з результатів* – у польській *zadowolony z wyników*;

безприйменникова конструкція – **до**: *він прислухався розмові* – у польській *on przysłuchiwał się rozmowie*;

безприйменникова конструкція – **у/в**: *йому народилася дитина* – у польській *urodziło mu się dziecko*.

2) неправильне керування з правильно вибраним прийменником:

висловитися за скасуванням віз – у польській *opowiedzieć się za zniesieniem wiz*;
засіб проти комарів – у польській *środek przeciwko komarom*;
закон про захист тварин – у польській *ustawa o ochronie zwierząt*;
дуель на шпаги – у польській *pojedynek na szpady*;
закохатися в Роберті – у польській *zakochać się w Robertcie* та ін.

Помилки такого типу найчастіше можна спостерігати при вживанні прийменників, які керують кількома відмінками (*на, в, за* та інші), оскільки одні й ті самі прийменники не завжди керують тими самими відмінками. Ці відмінності іноді (і дуже часто на рівні A1 і A2) створюють безліч труднощів в опануванні кожної зі згаданих мов. Цієї інтерференції важко уникнути, оскільки досліджувані прийменники, а також прийменникові сполучення та прийменникове керування дуже подібні в обох мовах.

Як впливає з нашого досвіду, правильне вживання всіх українських прийменників польськими студентами та всіх польських прийменників українськими студентами трапляється дуже рідко. Варто зазначити, що неправильне вживання прийменників може спостерігатися у носіїв як польської, так і української мови (в останніх іноді під впливом російської).

Зіставне дослідження прийменників обох мов показує відмінності як на семантичному, так і на граматичному рівні, а представлені помилки ілюструють труднощі правильного вживання прийменників. Детальний аналіз цих помилок дасть змогу добирати навчальний матеріал таким чином, щоб не допускати поширення цих граматичних проблем на вищих рівнях володіння мовою.

Література (References)

1. Баранівська, О. (2007). Спроба зіставного аналізу деяких польських і українських прийменників. *Лінгвістичні студії. Збірник наукових праць. Випуск 15*. Укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін., Донецьк, 91–97.
2. Буднікова, Л. (2015). Прийменники у словацькій та українській мовах: порівняльний аспект. *Ukrajiništika: minulosť, prítomnosť, budúcnosť III, Jazyk*, Brno, 77–82.
3. Вихованець, І.Р. (1980). Прийменникова система української мови. Київ.
4. Куш, Н. (2006). Прийменник: основні підходи вивчення, лексико-граматичні ознаки, перспективи дослідження. *Лінгвістичні студії. Збірник наукових праць. Випуск 14*. Укл.: Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін., Донецьк, 90–95.
5. Bonowa Dojczynowa, S. (2013). Błędy w użyciu przyimków polskich, *Postscriptum Polonistyczne*, 2 (12), 311–219.
6. Grochowski, M. (1995). O możliwościach słownikowej charakterystyki semantycznej przyimkowych jednostek języka. *Wyrażenia funkcyjne w systemie i tekście*, red. M. Grochowski, Toruń, 89–98.
7. Lesz-Duk, M. (1991). *Konstrukcje z przyimkiem u w polszczyźnie*, [w:] „Poradnik Językowy”, 1991, nr 9 – 10, s. 369–375.
8. Milewska, B. (2003). Przyimki wtórne we współczesnej polszczyźnie. Gdańsk.
9. Przybylska, R. (2002). Polisemia przyimków polskich w świetle semantyki kognitywnej, Kraków.
10. Śpiwak, J., Jurkowski, M. (2003). *Ukraińsko-polski słownik syntaktyczny*. Warszawa.
11. Vojteková, M. (2008). Predložky v spisovnej slovenčine a polštině. Prešov.